

GODTHÅB, VINTER, FORÅR OG SIDSTE FORÅR

TRE KAPITLER AF BOGEN „STEDERNE“

Af Franz Berliner

Kontoristen kom ind og sagde: „Der er en mand vil tale med dig.“

Chefen så op.

„Nå. Hvad vil han?“

„Han vil tale med dig.“

„Det har jeg sgu hørt,“ sagde chefen irriteret.

Kontoristen smilede.

„Hvad vil han?“

Den unge mands smil forsvandt. Han så ned og mumlede: „Jeg ved ikke.“

„Så se at få det at vide, mand!“

De er de værste, tænkte chefen. Dem med de hvide flipper og de sorte negle og de skamfulde smil.

Der var varmt i kontoret. Tør luft. Han så ud ad vinduet, på den grå himmel og snevolden, som bulldozeren havde skubbet op udenfor. Jeg er ved at få vinterpip, tænkte han. Og det er kun første vinter endnu.

Kontoristen kom ind med manden. Gummistøvler. En vindjakke, som kunne stå alene. Sort hår, mørke øjensprækker i brun, garvet hud. Et lille, stående smil. Korea-hue med øreklapperne daskende løst.

„Goddag, hr.,“ sagde chefen. „Hvad vil du?“

Manden sagde: „Dynamite.“

„Dynamit? Det skal du ikke have her. Gå over på lageret og køb noget.“

„Han har ingen penge,“ sagde kontoristen.

„Så kan han heller ikke få noget.“ Chefen vendte sig mod manden. „Namik,“ sagde han. „Peringilak.“

Han kiggede på mandens ansigt.

„Han er jo drivende fuld.“

„Ja.“ Kontoristen smilede undskyldende. Han sagde noget til manden, og manden svarede.

„Han siger ja, måske lidt fuld endnu,“ forklarede kontoristen.

„Drivende fuld,“ sagde chefen. „Gammelfuld. Hvad fanden skal du med dynamit.“
Det var kontoristen, der svarede.

„Har du ikke hørt? Hans kone dør i fredags, lørdag morgen.“

„Hvor skulle jeg have hørt det fra.“

Han så på manden, som stod og lænede sig til væggen, sunket ind i sig selv, mens de andre ordnede sagerne for ham.

„De skal springe hul på kirkegården til hende.“

„Ja vist så.“ Chefen rømmede sig. Han så ud på sneen.

„Ja, det er trist. Vi må vel låne ham pengene.“ Han vendte sig til manden. „Du kan ikke bare drikke pengene op og så komme her og tro, du kan få alting foræret.“

„Ap,“ sagde manden.

„Har du ikke hørt?“ Kontoristen bøjede sig frem og talte sagte. „Fredag aften dansemik, mange fulde. Hans kone ligger og sover ude foran huset. Lørdag morgen de finder hende, hun var død.“ Han rystede på hovedet. „Stor fuldemik.“

„Frosset ihjel?“

„Ja, i sneen. Fredag nat meget koldt.“

Chefen så på kontoristen, hvis mørke øjne var rettet lige mod ham.

„Børn?“ spurgte han utilpas.

„Ja,“ sagde kontoristen. Han talte med manden og vendte sig om igen. „Han siger, fire drenge.“

Manden svajede hende ved væggen. Hans øjne svømmede. Kontoristen sagde noget, sagte og skarpt. Manden smilede ud i luften.

„Vorherrebevares,“ sagde chefen. Han skrev noget og rakte kontoristen sedlen.

„Her. Tag ham med ud til kassen og giv ham penge. Sørg for han får en rekvisition til dynamit.“

Kontoristen gik hen mod døren.

„Sørg for, han får en ekstra stang,“ sagde chefen træt. „Til at stikke i munden og blæse sit forbandede hoved af med.“

Kontoristen vendte sig om. Han løftede langsomt øjnene mod chefen.

Måske han gør det,“ sagde han, sagte og blødt.

Og på engang løb chefens bryst fuldt. Hans hjerte knugede sig sammen, en lille hård knude, begyndte at dunke. Det gjorde ondt.

Mennesker, tænkte han. Og hvad er *du*?

Er det sådan det er, tænkte han. Er dét Grønland?

Forår.

Et par graders frost. Sol fra en skyfri himmel. Tyk, ren nysne overalt. Røg, som går lige til vejrs fra husenes skorstene.

Hans kone kom hjem til middag med en lille kattekillling i tasken. Børnene tavse af betagelse. Den slog kløerne i hans hånd, blev hængende og hvæsedede, besluttet på at dø kæmpende. Så slog det klik for børnene, de lo helt oppe i diskanten. Deres glæde blev overvældende, ubegrænset, tog næsten livet af kræet.

De legede med den, til den gik omkuld. Den dejsede af udmattelse, sov øjeblikkeligt. Måtte have fred. Han tog børnene med op i fjeldet.

Fra ryggen af åsen bag huset så de ned. Den blanke, blå fjord i landets hvidhed. Havnen dybt nede. Et par kuttere svingede ud på en fejende kølvandsstribе. Mellem øerne i horisonten lå isfjelde og duvede. To ørne kredsede lige oppe over. Inde fra fjeldlandet skreg ravnene.

Bagefter tumlede de i sneen ovenfor huset. Pigen og han mest med kælken, drenge på ski. Den ældste var ved at blive dygtig, den yngste maste ufortrødent med. Pludselig, mens de trak en tøjdukke på slæden, vendte den lille pige et lysende ansigt, indrammet af ræveskindshætten, op mod ham og sagde: „Far, du leger med os!“

Hans hjerte hoppede op, vendte sig omkring som en fisk i vandet og gled på plads igen. Det gjorde ondt.

Hvor meget lykke er der til hver? tænkte han. Kan der blive så meget til mig?

Sidste forår.

Skyggen af en sky glider langsomt hen over det store fjeld, som rejser sig bag byen. Hviler lidt i den vældige dal, der er som en blødt hulet hånd, en stor skabning strækker op fra dybet. Blot en dal i bjergmassivet, men den kunne rumme hele byen, eller generation på generation af mennesker. En kæmpemæssig hulning, polstret med skinnende sne.

Mennesker er små i dette land. Det skabte er stort og til stadig nyskabt undren. Godt for lavlandsfolk at lære.

Ude på sletten midt i byen går to sorte får med lange, svære vinterpelse. Traver vuggende og duknakkede, som havde de gået tusind mil gennem sibirske ødemarker, over stivnede moser og tilfrossen tundra.

Så langt kan fødder bære. Længere tilbage kommer et til, grumsethvidt, følger efter i samme spor, samme gangart.

Dyrene, de har det godt. De tænker ikke. Trasker bare efter.

Fik de pludselig tankens gave, ville de straks kede sig forbandet. Danne fagforeninger og forlange ligeret med menneskene.

Byen er fuld af smeltende sne og rindende vand. Vinden er skarp, og fra øjnene rinder dråber. Solen snurrer på himlen, et glødende hjul sydfra. Jeg skal i postkassen, gør en slentretur ud af det, driver gaden langs med en hånd i lommen. Når den anden er blevet for kold, byttes de om, er skiftevis i skarp vind og lommelunhed.

Forår. Mange mennesker er på gaden. Strøgtur. Søndagspromenade. Flest grøn-lændere. Foran mig går en ung pige i spadseredragt med en hånd på skulderen af en ti-tolv års dreng. Hendes skikkelse er fuldendt. Rund, kvindelig, den første mod-nings sødme. Dragten sidder godt. En dame. Men benene. I støvletter og nylon-strømper. De er lidt skæve og kraftige. Sådan er det tit.

Da jeg er lige bag dem, glider hun på iskanten ved vejsiden. Slår foden ned i en vandpyt, så det stænker til alle sider. Drengen holder hende, de ler voldsomt. Damen er blevet lille pige, uden overgang, hun har været begge dele hele tiden.

Hun vender sig leende. Jeg ser lige ned i hendes ansigt, det er ganske tæt på. Et bredt, leende ansigt under sort hår. Tænderne er store og fejlfri, hvide bag bløde læber. Øjnene er sorte, glimter fra bunden af dybe sprækker. Huden brun, glat. Hele hendes races charme er i ansigtet i det øjeblik. Et pust af varme ind i mit vindkolde fjæs.

Dette varme folk i det kolde land.

Familier er ude at søndagsspadsere. Har kasseret landets egen beklædning, prø-ver rørende at gøre børnene finere end de fineste med urimeligt dyrt indkøbt tøj i forhold til lønnen. Prøver at gøre dem danske.

Engang gjaldt det dygtigheden, fangerens dygtighed, den lækreste garvning, den bedste syning. Nu slider man for penge. Det dyreste butikstøj. En ny tids fattige sta-tussymbol: at se danskest ud.

Far, mor og børn ude i foråret i adstadigt tempo. En lille dreng i scooterstøvler, cowboybukser og blå vindjakke med teddybear tumler over sine egne fødder, falder på maven i pløret. Moderen skræpper op, faderen haler tavst drengen op ved en arm, det er jo ikke ham, der skal vaske tøjet. Men det er ham, der har slidt for pen-gene til det. En norsk sømand med sortskygget kasket ser fra den anden side af ga-den på optrinet, smiler, han skal hverken vaske eller betale tøjet.

En dansk telegrafist cykler forbi på vej til sin kones isbod. Med stor, bredskygget, blød hat. „Nu vil jeg faneme snart ikke gå med den længere,“ sagde han en dag i vinter i garderoben inde på stationen, da det var snestorm, „nu er de begyndt at kalde mig „cowboyderit“ eller sådan noget.“ I dag har skyggen fået et slag opad, det er forår.

På sidevejen, som jeg drejer om i for hjemgående, hopper små piger paradis. Røde strikkede trøjer til det sorte hår. En af dem råber „Dav“ til danskeren, kan tale dansk. De andre fniser, efteraber hende, ler højt. De er kønne, dejlige. Nogle af dem er snottede. Nogle beskidte. Dejlige, varme unger.

Igen varmen. Vi frossenpinde, kan vi nogensinde forstå dem? Vi står med uret i hånden og råber: Præcision! Effektivitet! Stabilitet! Og bliver leet ud af et par sorte glimtende øjne. Bliver til fanatiske skolelærere, stive pegepindesvingere, overfor et

glidende smil i et par skrå sprækker. Emsige vigtigpetere, vi kulturapostle, „folkeopdragere“, spejlet i et smalt, sort blik.

Det knaser af tynd, ny is, da jeg træder ud i et morads af pytter og huller. Støvlerne bliver blanke og våde et stykke op. En søndag i april i Godthåb i Grønland. To kvinder sidder på rækværket ved vandhuset som krager og snakker sagte sammen, de har tusind år til det. Jeg putter den anden hånd i lommen, den er blevet kold.

To små piger slås om en skovl. Den ene løfter den truende, den anden vræler af skræk. Oppe fra fjeldet skyder en dreng ud bag en klippeknold som et projektil, raser på ski nedover. En snespurv tegner et kvidrende mønster ud over mosen.

Skyggen af skyen er borte fra den store dal derovre. Fjeldet rejser sig, toppen ligger i rolig hvidhed mod en uendelig polarhimmel.

Sidste forår i landet. Snart rejser man bort.

